

به نام خداوند جان و خرد

بررسی تطبیقی شرایط و موانع ارث در حقوق ایران و فرانسه

گردآورنده و مولف:

خلیل سیاه‌بالایی و حسین شمسی

پاییز ۱۴۰۰

سرشناسه	: سیاه بالایی، خلیل، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدید آور	: بررسی تطبیقی شرایط و موانع ارث در حقوق ایران و فرانسه / گردآورنده و مولف خلیل سیاه بالایی، حسین شمس؛ ویراستار محمد رضا مروتی.
مشخصات نشر	: گرگان: شمس ورکان، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۸۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۲۴۳-۴-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۸۱ - ۸۶
موضوع	: ارث - مطالعات تطبیقی Inheritance and succession - Comparative studies ارث - ایران Inheritance and succession - Iran ارث - فرانسه Inheritance and succession - France
شناسه افزوده	: شمس، حسین، ۱۳۴۷-
رده بندی کنگره	: ۸۸۵
رده بنده دبیری	: ۳۶۱.۰۵۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۶۷۱۹۳۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

عنوان: بررسی تطبیقی شرایط و موانع ارث در حقوق ایران و فرانسه

گردآورنده و مولف: خلیل سیاه بالایی و حسین شمس

ویراستار: محمدرضا مروتی

طراح جلد: محمدجواد یازلو

ناشر: انتشارات شمس ورکان، ۰۹۱۹۴۲۰۰۳۳۱

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۲۴۳-۴-۴

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: پاییز ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰

چاپخانه: هما

حق چاپ برای نویسنده محفوظ است.

ارتباط با مولف: ۰۹۱۱۳۷۱۹۱۱۲

ارتباط با ناشر: ۰۲۱_۹۱۰۱۴۶۷۹ / Nashr.shamis@gmail.com

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۸
گفتار اول : تعریف نظری و مفهوم ارث	۱۲
مبحث اول: تعریف ارث	۱۳
ارث در لغت و اصطلاح	۱۳
مقایسه واژه ارث با ترکه	۱۵
ارتباط و تفاوت ارث با وصیت	۱۵
تفاوت ارث با وصیت	۱۵
ارتباط ارث و وصیت	۱۸
ارث در اسلام	۱۹
مبحث دوم: مفهوم علت، شرط و مانع	۲۰
علت تامه، علت ناقصه	۲۰
سبب	۲۱
مفهوم شرط	۲۱
مفهوم مانع و تبیین ماهیت موانع ارث	۲۲
گفتار دوم: شرایط ارث در حقوق ایران و فرانسه	۲۶
مبحث اول: شرایط ارث	۲۷
معنی شرط	۲۷
وجود و اهلیت تملیک وارث	۲۸
وجود وارث	۲۸
بند اول: لزوم وجود وارث و قاعده احراز آن	۲۸
بند دوم: حمل از تاریخ انعقاد نطفه موجود است	۳۰
بند سوم: تاریخ انعقاد نطفه در تاریخ نزدیکی مفروض است	۳۲
اهلیت و صلاحیت تملک میراث	۳۳

مقدمه

مبحث ارث از تاسیسات حقوقی و اجتماعی بسیار قدیمی است که در قوانین و شرایع دنیا مورد توجه قانون‌گذاران واقع شده است.

در بحث از عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی زندگی دنیای متجدد، اشاره کوتاهی به مفهوم قانون در غرب ضروری است زیرا همه این عوامل عمیقاً با مفهوم قانون مربوط است. در نظامات مبتنی بر دموکراسی قوانینی را که به حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و به طریق اولی، سیاسی مربوط باشد قوه‌های مقننه انتخابی تصویب می‌کنند. در همه این موارد قانون تبلور مصالحی مبتنی بر مقتضیات جاری یا موجود اجتماعی تلقی می‌شود و با رای مردم تعیین می‌گردد. قانون‌گذاران از سوی مردم انتخاب شده‌اند و به نوبه خود قوانین را وضع و تنظیم می‌کنند. در این میانه می‌توان حضور نامرئی دل‌مشغولی‌های اخلاق مسیحی را در رقم خوردن و شکل گرفتن تصمیمات افراد معینی دید، اما به این تعالیم مسیحی به عنوان پایه و اساس قانون تمسک نمی‌شود. قوانین در غرب اساساً بر حقوق رم و بر حقوق یا قانون عرفی مبتنی است و آراء هر نسل از حقوق‌دانان، محاکم حقوقی و پارلمان‌ها و کنگره‌های مختلف پیوسته آن را تکمیل می‌کند. مفهوم قانون در اسلام با این تلقی کاملاً فرق دارد. واضع اصلی قانون خداوند است و بشر تنها می‌تواند آن را اعمال کند و با شرایط مختلف تطبیق دهد ولی منبع و منشأ این قانون همواره وحی الهی است. بنابراین، میان دنیای متجدد و اسلام از حیث نحوه برخورد با مسائل اجتماعی تفاوتی چشمگیر وجود دارد. در دنیای متجدد قوانین وضع می‌شود تا اوضاع و احوال موجود را به نحوی تغییر داد که با شریعت یا قانون الهی همساز شود. در نتیجه، اختلافی اساسی در فهم این دو جهان از مفهوم قانون وجود دارد. ولذا بسیار لازم است که مسلمین معنا و نقش قانون را در غرب درک کرده و بدانند که این قانون چرا و چگونه عمل می‌کند. حقوق ارث به عنوان شاخه‌ای از حقوق خصوصی، دارای سابقه بسیاری نسبت به سایر شاخه‌ها و گرایشهای حقوق خصوصی است، و این سابقه بیانگر اهمیت قابل توجه اقتصادی و سیاسی حقوق ارث است. این اهمیت، ناشی از دو واقعیت ملموس در زندگی انسان است: اول مرگ و دوم ثروت. اینکه انسانها می‌میرند و ثروت آنها باقی می‌ماند و هر ثروتی نیاز به مالک دارد، دست در دست هم می‌دهد که موضوع ارث از همان ابتدای عصر مالکیت مورد توجه انسان، خصوصاً صاحبان ثروت و قدرت قرار گیرد.